

יחי המלך

קונטרס שבועי בענייני גאולה ומשיח

משיחות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א מליובאוויטש

גליון א' ת

ערב שבת קודש פ' שמיני,

כ"ח ניסן, מבה"ח אייר ה'תשפ"א

יוצא לאור על-ידי

תלמידי ה'קבוצה', 'חילי בית דוד' - בית משיח 770

במסגרת אגודת חסידי חבי"ד באה"ק, תחת נשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

ע"א שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א ושנת המאה ועשרים להולדתו

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

מוקדש

לכ"ק אדמו"ר שליט"א

מלך המשיח

מהרה יגלה אכ"ר

לעילוי נשמת

א"א וו"ח

הרב התמים אהרן יעקב

בן הרב התמים מרדכי אליהו ע"ה
שוויי

זכה להיות מלמד ומגיד שיעור
בישיבת תורת ליובאוויטש במאנטרעאל וניו יארק

עפ"י הוראת כ"ק אדמו"ר מה"מ

במשך יותר ממ"ג שנה

ואח"כ נבחר להיות מו"צ

וחבר בבד"צ של ק"ק קראון הייטס

במשך טו"ב שנים

השאיר אחריו דור ישרים חסידים

שלוחים ומחנכים ועוסקים בצ"צ

נפטר ערב שבת קדש

ל' ניסן א' דר"ח אייר ה'תש"פ

והובא למנוחות בו ביום אחרי חצות

ת' נ' צ' ב' ה'

(מנוסח המצבה)

*

נדפס ע"י ידידיו

משפחות שגלוב, חיימסון, צייטלין, לייט,

אבוקסיס, ציפל, דרואין, ליבליך ולולין

שיחיו

נדפס לעילוי נשמת

ר' אפרים יונה ב"ר אורי אהרן יואל ז"ל זיסק

ולע"נ מרת ח' רחל בת ר' פנחס זליב ז"ל

ולע"נ ר' מאיר ב"ר צבי הירש ע"ה ולע"נ ר' פנחס זליב ב"ר יצחק ע"ה

והקיצו ורננו שוכני עפר" והם בתוכם, ולזכות כל משפחותיהם שיחיו - לשפע ברכות עד בלי די

ב"ה

3 דבר מלכות

3

מוכרחים וחייבים משה שבדור / משיחות ש"פ שמיני החשכו

6 זמן הגאולה

6

אם אין לו רבי - איך תהי' לו שייכות עם השכינה? ... / פרשת השבוע באור הגאולה

10 ניצוצות של משיח

10

כשיאמרו בפשיטות ובלי שום פקפוק - זה יתקבל! / קטעים קצרים בעניני גאולה ומשיח

11 המעשה הוא העיקר

11

שסוף-כל-סוף ימצאו עשרה עקשנים ש"יתעקשו" ... / הוראות למעשה בפועל

14 כתב-יד-קודש

14

גילוי חדש בחזרת מאמר בפעם השישיים / צילום מהנהגת הרבי על שיחת ש"פ שמיני הישי"ח

כ"ג אור אצור

המלך המשיח הכ"ג סיפר כי"כ תמוז חרצ"ב,
 אז מען חזר"ם א מאמר זעפויג מאל דער הערט מען עצם, וכן הי' פעמים
 שנהגו כד"כ אדמו"ר נ"ע במאמר אביו כ"ק אדמו"ר מהר"ש נ"ע, ושאלת'
 אז (משה) אם הפי' הוא שכל פעם הי' חוזר באיזה חוס' ביאור, ונ"ג
 וענה אדמו"ר הכ"ג שלאן דוקא, ושאל ע"ד, אם סחוסף גם בהשגה, וענה
 סבדאי, (בסו ההוספה בין פעם הראשון, לפעם השני, בין פעם
 החמישים וחשע לפעם הששים, הרי שגם במאמר שב"ק אדמו"ר מהר"ש כבר
 אמרו לפני כ"ק אדמו"ר נ"ע ביהידוה וגם ברבים, כי הסדר הי' סקודם
 הי' אומר לפני בניו ביהידוה (או רק לפני כ"ק אדמו"ר נ"ע) ואח"כ
 ברבים (לפעמים הי' להיפך), הרי שהגם שאמרו ברבים וגם ביהידוה, פה
 פעמים (לא פחות משנים) וגם נמשך בזה גילוי הישי, וא"כ גם במאמר הי'
 מכיוון שיצא לאור, ובדאי הי' זה בהשגה פרטיה, א"כ הוי' זה גילוי
 חדש, וצריך לקולטו עד המועד השני, ולכן גם אחיל בקטע ממאמר זה,
 במאמר ד"ה עשר העשר בסופו אי' ששירת המלאכים פועל בטול, ונ"ג
 חומרם, ולכאו' א"ם, דהרי מרבר בענין מלאכים, ומה שייך שם ענין חומר
 כזה שצריך לבטלו, אך הענין הוא דמבואר בהמשך דר"ה דהאי שחא, אשר
 ככל דבר יט חומר וצורה שהוא גוף ונפש, וא"כ במלאכים, הגם שהחומר
 אינו מבלבל, אך ס"ם אינו בטל, לזאת הוא ענין השירה, ולכאור זה פ"ג
 בעבודתו, דאם ישר אפר פעם-שאל א' אצל כ"ק אדמו"ר נ"ע, שאלוה א' פעני
 בענין אהז"ר עניני עבודה, והב' בענין עבודת המלאכים, זענה לו ג'
 רכנו על השאלה הא', (שאלה הב' ענת ענין עבודת המלאכים אין
 זה נוגע לו בעבודה ולכן אינו עונה ע"ו.

מחולק
טובה

מוקדש לעילוי נשמת

הרה"ח ר' משה נחום בהרה"ח ר' מרדכי מענדל ע"ה קדנר

נפטר כ"ב ניסן - אחרון של פסת, היתשע"א

יה"ד שתיכף ומיד יקויים היעוד "הקיצו ורגנו שוכני עפר" והוא בתוכס, בגאולה האמתית והשלמה

גילוי חדש בחזרת מאמר בפעם השישי

בקשר עם פרשת השבוע, הבאנו צילום מיוחד מהגהת הר"ד מהתועדות ש"ק מברכים אייר, פ' שמיני ה'שי"ת

(השיחה בשלימותה (כפי שהוגהה ע"י כ"ק אד"ש בלה"ק) נדפסה לראשונה בהוצאה החדשה של "שיחות קודש" ה'שי"ת ע' 29 ואילך)

פענוח הכתי"ק (בא בהדגשה):

כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ סיפר בי"ב תמוז תרצ"ב, אז מען חזר'ט א מאמר זעכציג מא' ער הערט מען עצם. וכן היו פעמים שנהג כ"ק אדמו"ר נ"ע במאמרי אביו כ"ק אדמו"ר מהר"ש נ"ע. ושאלתי אז אם הפי' הוא שבכל פעם הי' חוזר באיזה תוס' ביאור, וענה כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ שלא דוקא. ושאלתי עוד, אם מתוסף גם בהשגה. וענה שבודאי, ולפעמים – כמו ההוספה בין פעם הראשונה לפעם החמישים ותשע לפעם הששים. הרי שגם במאמר ש"ק אדמו"ר מהר"ש כבר אמרו לפני כ"ק אדמו"ר נ"ע ביחידות וגם ברבים – כי הסדר – לפעמים תכופות – הי' שמקודם הי' אומר לפני בניו ביחידות (או רק לפני כ"ק אדמו"ר נ"ע) ואח"כ ברבים (לפעמים הי' להיפך), הרי שהגם שאמרו ברבים וגם ביחידות כמה פעמים (לא פחות משנים) ומ"מ נמשך בזה גילוי חדש גם בחזרתו, וגם בחזרתו בפעם הששים. וא"כ גם בהמאמרים הנ"ל מכיון שיצאו לאור, ובודאי הי' זה בהשגחה פרטית, א"כ הרי זה גילוי חדש, וצריך לקולטו עד המועד השני. ולכן גם אתחיל בקטע ממאמר זה.

ג. בהמאמר ד"ה עשר תעשר בסופו אי' ששירת המלאכים פועל בטול חומרם. ולכאן' א"מ, דהרי מדבר בענין מלאכים למעלה ומה שייך שם ענין חומר כזה שצריך לבטלו, אך הענין הוא דמבואר בהמשך דר"ה דהאי שתא אשר בכל דבר יש חומר וצורה שהוא גוף ונפש. וא"כ במלאכים, הגם שהחומר אינו מבלבל, אך מ"מ אינו בטל, לזאת הוא ענין השירה. ולבאר זה בעבודה בהנוגע אלינו –

ומדגיש הנני בהנוגע אלינו, והוא ע"פ מה שפעם אחת שאל א' אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ ב' שאלות א' בענין אהוי"ר עניני עבודה, והב' בענין עבודת המלאכים. וענה לו רבנו על השאלה הא', ובונוגע לשאלה הב' כתב לו שענין עבודת המלאכים אין זה נוגע לו בעבודתו ולכן אינו עונה ע"ז.

בימין העמוד כתב כ"ק אד"ש (הוראה למניחים): * התחלת שורה.

מוכרחים וחייבים משה שבדור

ישנם הטוענים בשביל מה זקוקים לממוצע ביניהם להקב"ה - הוא למדן, תלמיד חכם וכו', ובעצמו מספיק "גדול" כדי להתעסק עם הקב"ה בלי ממוצע, ואינו זקוק לרבי!... ● ע"כ ישנה ההוראה מפירוש רש"י, שכבר הי' לעולמים אצל נדב ואביהוא: עם היות שמדרגתם היתה נעלית ביותר, בכל-זאת כיון ש"הורו הלכה בפני משה רבן" נענשו בעונש חמור ביותר בגלל העדר ה"ביטול" הראוי לרבים ● וכך זה בכל דור ודור, בכל שנה ושנה ובכל יום ויום - ש"האומר דבר שלא שמע מפי רבו גורם לשכינה כו", כי אם אין לו רבי לא יתכן שתהי' לו שכינה! ● הרי בכל דור ישנו אחד שהוא כמו משה רבינו שאמר על עצמו "אנכי עומד בין ה' אלתיכם וביניכם" ● תרגום חפשי משיחת ש"פ שמיני ה'תשכ"ו - בלתי מוגה

תרגום חפשי ללשון הקודש - בעריכת מערכת "יחי המלך"*

א. בפירושו על הפסוק "ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם וגו'" - מעתיק רש"י התיבות: "ותצא אש" - ומפרש: "רבי אליעזר אומר לא מתו בני אהרן אלא על ידי שהורו הלכה בפני משה רבן וגו'".

(* קיצור משיחה זו הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א ונדפס בלקו"ש ח"ב ע' 49 ואילך. כאן הבאנו תרגום מהשיחה שנדפסה בשיחות קודש תשכ"ו ע' 375 ואילך (הנחה בלתי מוגה) בתוספת מס' קטעים והערות מלקו"ש שם. כמו-כן הוספנו אי אלו קטעים קצרים ע"פ הנחה נוספת משיחה זו שרשם הרה"ת שד"ב הלוי שי' וולפא מיד לאחרי ההתועדות (ונדפסה בתשורה לתספורת נכדו - ז' אד"ר תשס"ג).

(1 פרשתנו י, ב.

[. .] ההוראה לכאו"א מפירוש רש"י זה בעבודת האדם ע"פ "יינה של תורה":
ישנם הטוענים (מסתמא לא במסיבה זו):
לשם מה צריכים רבי?

וכידוע המכתב של הרבי (מהורש"ב) נ"ע² בנוגע לזה, דישנם הטוענים בשביל מה זקוקים לממוצע ביניהם להקב"ה - הוא למדן, תלמיד חכם וכו', ובעצמו מספיק "גדול" כדי להתעסק עם הקב"ה בלי ממוצע, ואינו זקוק

(2) כ"ה בהנחה (הרנ"ע). וראה סה"ש תורת שלום ע' 194 - הובא גם (לענין המבואר כאן) בשיחות קודש תשי"ב (הוצאת תש"ס) ע' 168. ע"ש.

לרבי!...

באם יש לו שאלה בדין – הרי יש לו גמרא, ובאם הגמ' מאריכה יותר מדי – יש לו שו"ע עם הלכות ברורות, "באר היטב" וכו'; ומה שקשה על היראת שמים (כיצד תהי' לו)? הרי לזה ישנו הרמב"ם, "חובת הלבבות" ועוד הרבה ספרים; לשם מה הוא זקוק לרבי, זה כלל לא חסר לו?

– כל העולם כולו זה הקב"ה והוא, ואין עוד. זוהי כל המציאות: הקב"ה – "יש האמיתי", הוא – "יש הנברא", ו"אין" באמצע – ביניהם אין אף מציאות!

וממשיך לטעון, שאמנם לפני מתן תורה ועד להקמת המשכן היו זקוקים להגיע למשה, מכיון שרק משה הי' יכול לקבל את התורה בסיני, "משה קיבל תורה מסיני"³, ודוקא הוא יכול הי' להקים את המשכן ולהמשיך את ה"ושכנתי בתוכם"⁴ – (להוריד את השכינה) לארץ,

[כמבואר בארוכה במאמר ההילולא⁵, ש(לאחרי שנסתלקה השכינה לרקיע השביעי ע"י החטאים) באו ששה צדיקים והורידו את השכינה עד לרקיע הא', ורק משה רבינו (שהי' השביעי) פעל ה"ושכנתי בתוכם" והוריד את השכינה מרקיע הא' לארץ⁶]

אבל **לאחרי** מתן-תורה – כבר יש לו לבד את כל התורה ואינו צריך אף אחד, יש לו "אורייתא וקוב"ה" ובעצמו הרי הוא "ישראל", ו"ישראל אורייתא וקוב"ה כולא חד"⁷, וחוץ מזה אין.

ב. ע"כ ישנה ההוראה מפירוש רש"י, שר' אליעזר בא ואומר שזה בכלל לא מתחיל (ר')

(3) אבות רפ"א.

(4) תרומה כה, ח.

(5) המשך "באתי לגני" הש"י"ת בתחלתו.

(6) שהש"ר פ"ה, א. ושי"נ.

(7) ראה חז"ק עג, א.

אליעזר קומט צו גיין און ער זאָגט אַז דאָס הייבט זיך ניט אָן – כי כבר הי' לעולמים אצל נדב ואביהוא:

עם היות שמדרגתם של נדב ואביהוא היתה נעלית ביותר, ועד כדי כך שאמר משה לאהרן: "שהם גדולים ממני וממך"⁸, והקב"ה קראם "בקרובי" – בבחירי⁸, בכל-זאת כיון ש"הורו הלכה בפני משה רבן" נענשו בעונש חמור ביותר בגלל העדר ה"ביטול" הראוי לרבים.

ולכן מביא רש"י את שמו של בעל המאמר¹⁰ – "רבי אליעזר":

שבחים נעלים ונפלאים נאמרו על ר' אליעזר המתארים את גודל כחו וחכמתו בתורה¹¹ – ובכל זאת אמר ר' אליעזר¹²: "האומר דבר שלא שמע מפי רבו גורם לשכינה שתסתלק מישראל".

והגמרא מספרת¹³ על ר' אליעזר, שכאשר באו לשאול את דעתו בדין מסויים, הרי למרות שהי' כמו התורה כנתינתה מהר סיני¹⁴, ועד שאמרו על אבן שישב עלי' שהיא הר סיני¹⁵, אעפ"כ אמר ר' אליעזר שאינו יכול להשיב "מפני¹⁶ שלא אמר דבר שלא שמע מפי רבו¹⁷ מעולם", והרי "החולק על רבו כחולק

(8) פרש"י פרשתנו י, ג.

(9) פרשתנו שם.

(10) שלא כדרכו ברובא דרובא של פירושו.

(11) "ראה פדר"א (פ"ב): יכול אתה לומר דברי תורה יותר ממה שקבלו מסיני. ובשהש"ר (עה"פ לריח שמניק טובים – א, ג): האבן הזאת (שישב עלי' ר"א) דומה להר סיני, וזה (ר"א) שישב עלי' דומה לארון הברית. ובאבות (פ"ב מ"ט): בור סוד שאינו מאבד טיפה. ועוד" (הערה 14 בלקו"ש שם).

(12) ברכות כז, ב.

(13) יומא סו, ב. סוכה כז, ב.

(14) ראה פרדר"א שהובא בהערה 12.

(15) שהש"ר שם.

(16) יומא סו, ב. ועוד.

(17) רבי יוחנן בן זכאי. וראה 'התוועדויות' תשמ"ב ח"ג ע' 1539. תשד"מ ח"א ס"ע 107.

ש"איני מבקש כו' אלא לפי כחן" כנ"ל).

ובמה מתבטאת עבודה זו – הרי זה ג"כ בפשטות: בהוספה בתורה ובמצוות, בלימוד התורה – נגלה דתורה ופנימיות התורה, ובקיום המצוות בהידור.

כולל ובמיוחד בענין שהזמן גרמא – קיום המנהג (כפי שאדמו"ר הזקן כתב בסידורו) לומר (וללמוד) פרקי אבות (אחר תפלת מנחה¹⁰) בשבתות בין פסח ועצרת, ובכל שבתות הקיץ.

ונוסף על הוספת עצמו בזה – צריכים להשפיע גם על אחרים שיוסיפו [ובפרט אם אצלו (המשפיע) בעצמו הי' חסר קודם בשלימות קיום עבודתו, צריך הוא הרי להוסיף בזה כפליים לתושי', כולל ע"י השפעה על אחרים בזה], ובכללות העבודה והפצת התורה והיהדות והפצת המעיינות חוצה שמביאה במיוחד "אתי מר" דא מלכא משיחא.

וכל זה – מתוך הצפי' והתשוקה וכו' חזקה להגאולה¹¹ – "אחכה לו בכל יום שיבוא"¹², כפי שאומרים בכל יום בתפלה: "ותחזינה עינינו בשוּבך לציון ברחמים", ו(בימי החול) – "את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח". וכמדובר כמ"פ.

ויה"ר שע"י כל החלטות טובות אלו דבנ"י בכל מקום שהם להוסיף בעבודתם, ועאכו"כ ע"י קיום ההחלטות בפועל – שזה יפעל כבר את פעולתו ומיד, ויביא את הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, וכימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות,

ועוד ועיקר – תיכף ומיד ממש.

(ב' קטעים משיחת ש"פ שמיני, מבה"ח וער"ח אייר ה'תנש"א – מונה, תרגום מאידית*)

וראה רמב"ם הל' מלכים רפ"א: "כל מי שאינו מאמין בו (במלך המשיח), או מי שאינו מחכה לביאתו כו". וראה לקו"ש וישב תשמ"ז בסופו. ושי"נ. (12) נוסח "אני מאמין". וראה לקו"ש חכ"ג ע' 394. (* התרגום הוגה ותוקן מחדש על-ידינו. המו"ל.	(10) ולהעיר מהמנהג המפורסם ללמוד ולחזור חסידות לאחרי תפלת מנחת שבת. אבל מובן, שזהו בהוספה על קיום דברי אדה"ז בסידורו בנוגע אמירת פרקי אבות בשבתות אלו. (11) בל' חז"ל – "צפית לישועה" (שבת לא, סע"א).

מוקדש לעילוי נשמת

ר' יהודה ב"ר צבי הירש ע"ה **סטראל** – נפטר ביום כ"ז אלול

ולע"נ זוגתו **טשרנא גיטל** בת ר' **יעקב** ע"ה – נפטרה ביום ה' טבת

יה"ר שתכף ומיד יקויים היעוד 'הקיצו ורננו שוכני עפר" והם בתוכם, בגאולה האמיתית והשלימה

נרבת בנם – יבלחט"א – הרה"ח **שמואל סטראל** ומשפ' שיחיו

כל יהודי, אנשים נשים ואפילו טף, יש לו אחריות להוסיף בעבודתו להביא את משיח צדקנו בפועל ממש!

[. .] ומזה ישנה גם הוראה בנוגע לעבודת בני, ובענין שהזמן גרמא – להביא את הגאולה האמיתית והשלימה:

יהודי יכול הרי לטעון: כיון שהוא מדוד ומוגבל, כולל מצד ההגבלות דטבע העולם, וחלק חשוב מהיום הוא עסוק (ע"פ תורה) בדברי רשות אכילה שת' שינה, ובפרט בזמן הגלות כשישנם כמה מדידות והגבלות והעלמות על עבודת ה' בשלימות וכו' וכו' – אין לו לכאורה אפילו כח לעשות עבודה קטנה יותר, עאכו"כ אין לו כח להביא את הגאולה האמיתית והשלימה!?

אומרים לו – שביאת המשיח תלוי ב"מעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות" דוקא, וכיון שהגאולה עדיין לא הגיעה, ה"ז גופא רא' שהדבר תלוי ב"מעשינו ועבודתנו" דדורנו זה. ואדרבה: דוקא ע"י עבודה זו במדידות והגבלות ובהעלם והסתר (שבאה מגבורה) – דוקא בזה טמונים כחות נפלאים – שיש בכחם להביא את הגאולה. וכפס"ד הרמב"ם¹ שע"י מצוה אחת יש בכחו של יהודי ל"הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה".

וכיון ש"אני נבראתי לשמש את קוני"2 – כל יהודי, אנשים נשים וטף, ו"אני מבקש כו' אלא לפי כחן"³ [ולא רק ש"מבקש כו' לפי כחן" אלא שהקב"ה גם מסייע בעבודה זו ו"הקב"ה עוזרו"⁴] – מובן שלכל יהודי יש את הכחות לעשות את "מעשינו ועבודתנו" לשמש את קונו, ולעשות זאת בשלימות – לא רק כמסייע ועוזר לזולת, אלא שהוא בעצמו עושה את העבודה, לפום שיעורא דילי, בשלימות; עד שנעשה "שותף להקב"ה" בעבודה זו, ושותף אמיתי אינו רק מסייע וכיו"ב, אלא שהוא שותף בכל הפרטים וענינים ובאחריות הדבר וכו'. – וכל זה הוא בהוספה על כך שיהודי, בהיותו "חלק אלוהה ממעל ממש"⁵, "חלק הוי' עמו"⁶, יש לו הכחות הגדולים ביותר לפעול את הענינים הגדולים ביותר. עד שיש לו הציווי "קדושים תהיו כי קדוש אני"⁷, וכידוע הפירוש⁸ בזה ש"יכול כמוני"⁹ בניחותא.

[. .] ובפשטות:

כל יהודי, אנשים נשים ואפילו טף, יש לו אחריות להוסיף בעבודתו להביא את משיח צדקנו בפועל ממש!

ומזה מובן, שאין מקום כלל שבמקום לפעול בעצמם יסמכו על אחרים או יטילו את העבודה על אחרים – אלא שזו היא העבודה דכל אחד ואחת, כאו"א צריך לעשות בעצמו את העבודה "לשמש את קוני" (שלשמה "אני נבראתי"), ובודאי שיש לו הכחות ע"ז (כיון

(1) הל' תשובה פ"ג ה"ד.

(6) האזינו לב, ט.

(2) משנה וברייתא סוף קידושין.

(7) ר"פ קדושים. וראה פרשתנו יא, מד.

(3) במדב"ר פ"ב, ג.

(8) מאור עינים עה"פ. וראה אוה"ת ר"פ קדושים.

(4) סוכה נב, ב. קידושין ל, ב. וראה תניא פ"ג.

לקו"ש ח"ז ע' 321.

(9) תו"כ עה"פ.

(5) תניא רפ"ב.

על השכינה"¹⁸.

זאת-אומרת, למרות שהי' זה לאחרי מתן-תורה, בכל זאת אומרים "כחולק על השכינה", מאחר שגם לאחרי מ"ת זקוקים ל"אנכי עומד בין ה' אלתיכם וביניכם להגיד לכם את דבר ה"¹⁹ – זה מוכרח להיות ע"י ממוצע²⁰, רבי, ובאם לא הרי-זה "כחולק על השכינה", ובדיוק הלשון: לא רק שחסר אצלו, אלא "חולק" – הוא נפרד מהשכינה, מהקב"ה!

ואם-כן, כיצד יתכן שתהי' לו תורה ללא רבי!?

– כי מי לנו גדול כנדב ואביהוא, ובכל זאת זה הי' כל חטאם, "לא מתו בני אהרן אלא ע"י שהורו הלכה בפני משה רבן", ועד כדי כך – שזה נוגע לא רק להם²¹, כי אם גורם להיפך הענין של גילוי השכינה בישראל.

ג. וכך זה בכל דור ודור, בכל שנה ושנה ובכל יום ויום – ש"האומר דבר שלא שמע מפי רבו גורם לשכינה כו", כי אם אין לו רבי לא יתכן שתהי' לו שכינה ("אויב ער האט קיין רבי'ן ניט – קען ער ניט האבן שכינה")!

הרי בכל דור ישנו אחד שהוא כמו משה רבינו שאמר על עצמו "אנכי עומד בין ה'

(18) סנהדרין קי, א.

(19) ואתחנן ה, ה (בהשמטת תיבת "אלתיכם").

(20) ראה לקו"ש חכ"ד ע' 6. חכ"ו ע' 7. וראה גם ב"יחי המלך" גליון תב ע' 3 ואילך.

(21) "להעיר גם מתניא פ"ב" (הע' 31 בלקו"ש שם).

אלתיכם וביניכם"²², ואם מישהו לא בטל אליו, אפי' אם יהי' צדיק כנדב ואביהוא שרש"י²¹ אומר עליהם שהיו במדריגה ד"בן בית" אצל הקב"ה, בכל זאת, כיון שעשו דבר – אע"פ שהי' דבר טוב – אבל זה הי' בלי לשאול את רבם – משה, הגיעה להם עונש מיתה וזה הי' "כחולק על השכינה".

[. .] וכנ"ל מר' אליעזר ש"האומר דבר שלא שמע מפי רבו גורם לשכינה שתסתלק מישראל", אף שר' אליעזר הי' כל כך גדול בתורה, "בור סוד שאינו מאבד טיפה"²³, בכל זאת "לא אמר דבר שלא שמע מפי רבו מעולם".

ומה שטוען שאין לו רבי – הנה לכל לראש הגדר דרבו הוא "אפילו לא האיר עיניו אלא במשנה אחת"²⁴, ואפילו כשלומד עמו בענין "זוהמא ליסטרון"²⁴ (כף גדולה שמסלקין בה זוהם הקדירה והקלחת לצדדין²⁵) הוא גם כן נקרא רבי שלו, וצריכה להיות אצלו ענווה על-דרך ענותנותו של משה רבינו.

ומלבד זאת, הרי באם אין לו רבי – לא יכולה להיות לו שייכות עם השכינה!

וענין זה נוגע לכאו"א, עד שרש"י מכניס זאת בפירושו ב"פשוטו של מקרא", ולומדים את זה אפילו עם ילד בחדר.

(22) ראה סה"ש תורת שלום ע' 158.

(23) אבות שבעה' 12.

(24) ב"מ לג, א. וראה אבות פ"ג, ג.

(25) פרש"י ב"מ שם. וראה סה"ש תשמ"ו (שי"ל ע"י

ועד הנחות הת') ח"ג ע' 856 ואילך.

מדור ה"דבר מלכות" מוקדש

לזכות הרה"ת יוסף יצחק בן רייזל פרומא וזוגתו חיה מושקא בת מרים שיחיו

וילדיהם רחל בת חיה מושקא, לאה שרה בת חיה מושקא, וישראל רחמים בן חיה מושקא שיחיו

ולזכות הנא לאה בת חיי רחל, עדינה בת חיי רחל, מרים בת חיי רחל, וצבי בן חיי רחל שיחיו

לזכות ר' ברוך אהרן בן ברוניא סלאווא וזוגתו רייזל פרומא בת חיי רחל שיחיו

אם אין לו רבי - איך תהי' לו שייכות עם השכינה?

תרגום חפשי ללשון הקודש - בעריכת מערכת "יחי המלך"*

א. בפירושו על הפסוק¹ "ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם וגו'" - מעתיק רש"י התיבות: "ותצא אש" - ומפרש: "רבי אליעזר אומר לא מתו בני אהרן אלא על ידי שהורו הלכה בפני משה רבן וגו'".

[.] ההוראה לכאור"א מפירוש רש"י זה בעבודת האדם ע"פ "יינה של תורה":

ישנם הטוענים (מסתמא לא במסיבה זו): לשם מה צריכים רבי?

וכידוע המכתב של הרבי (מהורש"ב) נ"ע² בנוגע לזה, דישנם הטוענים בשביל מה זקוקים לממוצע ביניהם להקב"ה - הוא למדן, תלמיד חכם וכו', ובעצמו מספיק "גדול" כדי להתעסק עם הקב"ה בלי ממוצע, ואינו זקוק לרבי!...

באם יש לו שאלה בדין - הרי יש לו גמרא, ובאם הגמ' מאריכה יותר מדי - יש לו שו"ע עם הלכות ברורות, "באר היטב" וכו'; ומה שקשה על היראת שמים (כיצד תהי' לו)? הרי לזה ישנו הרמב"ם, "חובת הלבבות" ועוד הרבה ספרים; לשם מה הוא זקוק לרבי, זה כלל לא חסר לו?

- כל העולם כולו זה הקב"ה והוא, ואין עוד. זוהי כל המציאות: הקב"ה - "יש האמיתי", הוא - "יש הנברא", ו"אין" באמצע - ביניהם אין אף מציאות!

וממשיך לטעון, שאמנם לפני מתן תורה ועד להקמת המשכן היו זקוקים להגיע למשה, מכיון שרק משה הי' יכול לקבל את התורה בסיני, "משה קיבל תורה מסיני"³, ודוקא הוא יכול הי' להקים את המשכן ולהמשיך את ה"ושכנתי בתוכם"⁴ - (להוריד את השכינה) לארץ,

[כמבואר בארוכה במאמר ההילולא⁵, ש(לאחרי שנסתלקה השכינה לרקיע השביעי ע"י החטאים) באו ששה צדיקים והורידו את השכינה עד לרקיע הא', ורק משה רבינו (שהי' השביעי) פעל ה"ושכנתי בתוכם" והוריד את השכינה מרקיע הא' לארץ⁶]

(* קיצור משיחה זו הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א ונדפס בלקו"ש ח"ב ע' 49 ואילך. כאן הבאנו תרגום מהשיחה שנדפסה בשיחות קודש תשכ"ו ע' 375 ואילך (הנחה בלתי מוגה) בתוספת מס' קטעים והערות מלקו"ש שם. כמו-כן הוספנו אי אלו קטעים קצרים ע"פ הנחה נוספת משיחה זו שרשם הרה"ת שד"ב הלוי שי' וולפא מיד לאחר ההתוועדות.

(2) כ"ה בהנחה (הרנ"ע). וראה סה"ש תורת שלום ע' 194 - הובא גם (לענין המבואר כאן) בשיחות קודש תשי"ב (הוצאת תש"ס) ע' 168. ע"ש.
(3) אבות רפ"א.
(4) תרומה כה, ח.
(5) המשך "באתי לגני" הש"ית בתחלתו.
(6) שהש"ר פ"ה, א. ושי"נ.

(1) פרשתנו י, ב.

שסוף-כל-סוף ימצאו עשרה מישראל ש"יתעקשו"...

ע"פ האמור לעיל ע"ד הדגשת ענין הגאולה (במיוחד) בזמן זה - מתעוררת תמיהה הכי גדולה: **היתכן שמבלי הבט על כל הענינים - עדיין לא פעלו ביאת משיח צדקנו בפועל ממש?!... דבר שאינו מובן כלל וכלל!** ותמיהה נוספת - שמתאספים עשרה (וכו"כ עשיריות) מישראל ביחד, ובזמן זכאי בנוגע להגאולה, ואעפ"כ, אינם מרעישים לפעול ביאת המשיח תיכף ומיד, ולא מופרך אצלם, רחמנא ליצלן, שמשיח לא יבוא בלילה זה, וגם מחר לא יבוא משיח צדקנו, וגם מחרתיים לא יבוא משיח צדקנו, רחמנא ליצלן!!

גם כשצועקים "עד מתי" - ה"ז מפני הציווי כו', ואילו היו מתכוונים ומבקשים וצועקים **באמת**, בודאי ובודאי שמשיח כבר הי' בא!! מה עוד יכולני לעשות כדי שכל בני"י ירעישו ויצעקו באמת ויפעלו להביא את המשיח בפועל, לאחרי שכל מה שנעשה עד עתה, **לא הועיל**, והראי', שנמצאים עדיין בגלות, ועוד ועיקר - בגלות פנימי בעניני עבודת השם.

הדבר היחידי שיכולני לעשות - למסור הענין אליכם: **עשו כל אשר ביכלתכם** - ענינים שהם באופן דאורות דתוהו, אבל, בכלים דתיקון - **להביא בפועל את משיח צדקנו תיכף ומיד ממש!**

ויה"ר שסוכ"ס ימצאו עשרה מישראל ש"יתעקשו" שהם מוכרחים לפעול אצל הקב"ה, ובודאי יפעלו אצל הקב"ה - כמ"ש "כי עם קשה עורף הוא (למעליותא, ולכן) וסלחת לעווננו ולחטאתנו ונחלתנו" - להביא בפועל את הגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד ממש.

וכדי למהר ולזרז עוד יותר ע"י הפעולה שלי - אוסיף ואתן לכאור"א מכם שליחות-מצוה ליתן לצדקה, ו"גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה".

ואני את שלי עשיתי, ומכאן ולהבא תעשו אתם כל אשר ביכלתכם.

ויה"ר שימצא מכם אחד, שנים, שלשה, שיטכסו עצה מה לעשות וכיצד לעשות, ועוד והוא העיקר - שיפעלו שתהי' הגאולה האמיתית והשלימה בפועל ממש, תיכף ומיד ממש, ומתוך שמחה וטוב לבב.

(משיחת כ"ח ניסן ה'תנש"א - מוגה)

כשיאמרו בפשיטות ובלי שום פקפוק - זה יתקבל!

ישנם הטוענים שלא כל מוחא סביל דא לקבל ענין הנ"ל - שלכאו"א מאיר הארת המשיח, ואדרבה, ע"י שמיעת ענין כזה יתבלבלו וכו'.

אמנם באמת אינו כן, כי כבר נשתנה המצב, וכבר בא הזמן שגם ה"חוצה" יכול לקבל ענין זה, ורק צריכים להסיר הפחדים אצל אלו שצריכים להביא ענין זה לה"חוצה", וכשיאמרו את הענין בפשיטות (בלי שום פקפוק) - ע"י שיחזקו האמונה שלהם עצמם - יתקבלו הדברים אצל השומעים, ויפעלו פעולתם.

(משיחת אחרון של פסח ה'תשל"ב - מונה. נדפס בלקו"ש ח"ז ע' 273-275)

כאשר הוא יחפוץ בכך באמת - הוא יפעל זאת!

כאשר הוא יחפוץ בכך באמת, ויתכוון לזה בפשטות ללא שום פשט'לאך אלא פשוט בגשמיות: שיבוא משיח - יהודי, נשמה בגוף, כפי שהרמב"ם אומר שמשיח יהיה יהודי הוגה בתורה ויכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה כו', הנה אף שהענין לא הגיע עדיין למוחין ומדות וכל שכן למחשבה דיבור ומעשה, אלא ברצון בלבד, בכל זאת "רצון יראיו יעשה" - הוא יפעל זאת!

באם כל בני ישראל יתדברו ביניהם ויצעקו שהם רוצים שמשיח יבוא, אזי הוא יבוא מיד, "כהרף עין", ללא הבט על כך שזה בלילה ושאר הענינים המובאים בגמ', אלא כפסק הרמב"ם ש"ישראל עושים תשובה ומיד הן נגאלין", וכמבואר בספרים שמשיח כבר ישנו, רק שצריך להאיר אצלו המקיף דח"י, ותיכף כשיאיר תהי' הגאולה השלימה במהרה בימינו.

(משיחת אחרון של פסח ה'תשט"ז - בלתי מונה)

עבודה חדשה ומיוחדת שהיא בבחי' "קדשי שעה"

[.] בדרונו זה ישנה עבודה חדשה ומיוחדת, שהיא בבחי' "קדשי שעה" - היינו, שכאו"א מישראל צריך להתכונן בעצמו ולהכין את הסביבה כולה לקבלת פני משיח צדקנו.

דהנה, עבודת ההכנה לביאת משיח צדקנו לא היתה שייכת כל כך לפני עשר שנים (וכיו"ב), והראי' - שמשיח צדקנו לא בא במשך תקופה הנ"ל. ואילו בימינו אלו שייך ענין זה ביותר (ולכן, הרי זה "קדשי שעה"), כי משיח צדקנו בא בקרוב ממש, והראי' - שהרי "אחכה לו בכל יום שיבוא" וכפי שאומרים בכל תפלה (כמה פעמים בכל יום) "ותחזינה עינינו בשובך לציון" - ואין ענין יוצא מידי פשוטו.

(משיחת אחרון של פסח ה'תשמ"ב - בלתי מונה)

אבל לאחרי מתן-תורה - כבר יש לו לבד את כל התורה ואינו צריך אף אחד, יש לו "אורייתא וקוב"ה" ובעצמו הרי הוא "ישראל", ו"ישראל אורייתא וקוב"ה כולא חד", וחזון מזה אין.

ב. ע"כ ישנה ההוראה מפירוש רש"י, שר' אליעזר בא ואומר שזה בכלל לא מתחיל ("ר' אליעזר קומט צו גיין און ער זאגט אז דאס הייבט זיך ניט אָן") - כי כבר הי' לעולמים אצל נדב ואביהוא:

עם היות שמדרגתם של נדב ואביהוא היתה נעלית ביותר, ועד כדי כך שאמר משה לאהרן: "שהם גדולים ממני וממך"⁸, והקב"ה קראם "בקרובי" - בבחירי"⁸, בכל-זאת כיון ש"הורו הלכה בפני משה רבן" נענשו בעונש חמור ביותר בגלל העדר ה"ביטול" הראוי לרבים. ולכן מביא רש"י את שמו של בעל המאמר¹⁰ - "רבי אליעזר":

שבחים נעלים ונפלאים נאמרו על ר' אליעזר המתארים את גודל כחו וחכמתו בתורה¹¹ - ובכל זאת אמר ר' אליעזר¹²: "האומר דבר שלא שמע מפי רבו גורם לשכינה שתסתלק מישראל".

והגמרא מספרת¹³ על ר' אליעזר, שכאשר באו לשאול את דעתו בדין מסויים, הרי למרות שהי' כמו התורה כנתינתה מהר סיני¹⁴, ועד שאמרו על אבן שישב עלי' שהיא הר סיני¹⁵, אעפ"כ אמר ר' אליעזר שאינו יכול להשיב "מפני¹⁶ שלא אמר דבר שלא שמע מפי רבו¹⁷ מעולם", והרי "החולק על רבו כחולק על השכינה"¹⁸.

זאת-אומרת, למרות שהי' זה לאחרי מתן-תורה, בכל זאת אומרים "כחולק על השכינה", מאחר שגם לאחרי מ"ת זקוקים ל"אנכי עומד בין ה' אלקיכם וביניכם להגיד לכם את דבר ה'"¹⁹ - זה מוכרח להיות ע"י ממוצע²⁰, רבי, ובאם לא הרי-זה "כחולק על השכינה", ובדיוק הלשון: לא רק שחסר אצלו, אלא "חולק" - הוא נפרד מהשכינה, מהקב"ה!

ואם-כן, כיצד יתכן שתהי' לו תורה ללא רבי?!

- כי מי לנו גדול כנדב ואביהוא, ובכל זאת זה הי' כל חטאם, "לא מתו בני אהרן אלא ע"י שהורו הלכה בפני משה רבן", ועד כדי כך - שזה נוגע לא רק להם²¹, כי אם גורם להיפך הענין של גילוי השכינה בישראל.

ג. וכך זה בכל דור ודור, בכל שנה ושנה ובכל יום ויום - ש"האומר דבר שלא שמע מפי

7) ראה זח"ג עג, א.

8) פרשי' פרשתנו י, ג.

9) פרשתנו שם.

10) שלא כדרכו ברובא דרובא של פירושי.

11) "דא פדר"א (פ"ב): יכול אתה לומר דברי תורה יותר ממה שקבלו מסיני. ובשהש"ר (עה"פ לריח שמניך טובים - א, ג): האבן הזאת (שישב עלי' ר"א) דומה להר סיני, וזה (ר"א) שישב עלי' דומה לארון הברית. ובאבות (פ"ב מ"ט): בור סוד שאינו מאבד טיפה. ועוד" (הערה 14 בלקו"ש שם).

12) ברכות כז, ב.

13) יומא סו, ב. סוכה כז, ב.

14) ראה פרדר"א שהובא בהערה 12.

15) שהש"ר שם.

16) יומא סו, ב. ועוד.

17) רבי יוחנן בן זכאי. וראה ה'תוועודיות' תשמ"ב ח"ג ע' 1539. תשד"מ ח"א ס"ע 107.

18) סנהדרין קי, א.

19) ואתחנן ה, ה (בהשמטת תיבת "אלקיכם").

20) ראה לקו"ש חכ"ד ע' 6. חכ"ו ע' 7. וראה גם ב"יחי המלך" גליון תשיט ע' 3 ואילך.

21) "להעיר גם מתניא פ"ב" (הע' 31 בלקו"ש שם).

רבו גורם לשכינה כו", כי אם אין לו רבי לא יתכן שתהי' לו שכינה ("אויב ער האָט קיין רבי'ן ניט - קען ער ניט האָבן שכינה!")

הרי בכל דור ישנו אחד שהוא כמו משה רבינו שאמר על עצמו "אנכי עומד בין ה' אלקיכם וביניכם"²², ואם מישהו לא בטל אליו, אפי' אם יהי' צדיק כנדב ואביהוא שרשי'י אומר עליהם שהיו במדריגה ד"בן בית" אצל הקב"ה, בכל זאת, כיון שעשו דבר - אע"פ שהי' דבר טוב - אבל זה הי' בלי לשאול את רבם - משה, הגיעה להם עונש מיתה וזה הי' "כחולק על השכינה".

[. .] וכן"ל מר' אליעזר ש"האומר דבר שלא שמע מפי רבו גורם לשכינה שתסתלק מישראל", אף שר' אליעזר הי' כל כך גדול בתורה, "בור סוד שאינו מאבד טיפה"²³, בכל זאת "לא אמר דבר שלא שמע מפי רבו מעולם".

ומה שטוען שאין לו רבי - הנה לכל לראש הגדר דרבו הוא "אפילו לא האיר עיניו אלא במשנה אחת"²⁴, ואפילו כשלומד עמו בענין "זוהמא ליסטרוון"²⁴ (כפ גדולה שמסלקין בה זוהם הקדירה והקלחת לצדדין)²⁵ הוא גם כן נקרא רבי שלו, וצריכה להיות אצלו ענווה על-דרך ענותנותו של משה רבינו.

ומלבד זאת, הרי באם אין לו רבי - לא יכולה להיות לו שייכות עם השכינה!

וענין זה נוגע לכאו"א, עד שרשי'י מכניס זאת בפירושו ב"פשוטו של מקרא", ולומדים את זה אפילו עם ילד בחדר.

(תרגום חפשי משיחת ש"פ שמיני ה'תשכ"ו - בלתי מוגה)

(22) ראה סה"ש תורת שלום ע' 158. (24) ב"מ לג, א. וראה אבות פ"ו, ג.

(23) אבות שבעה' 12. (25) פרשי'י ב"מ שם. וראה סה"ש תשמ"ו (שי"ל ע"י ועד הנחות הת') ח"ג ע' 856 ואילך.

לא להתבייש לצאת בריקוד בגלל הנסים גלויים!

א. כשרואים את הנסים שהקב"ה עושה - מעורר זה עוד יותר ביהודי, את ההכרה שהקב"ה הוא בורא העולם ומנהיגו, ושהוא עושה תמיד נסים לבני", ו"הקדוש ברוך הוא מצילנו מידם" מאלה ש"עומדים עלינו".

ובפרט שהנסים העכשוויים מזכירים ומחזקים את הרגש אצל יהודי "לראות את עצמו כאילו הוא יצא היום ממצרים", וש"לא את אבותינו בלבד גאל הקב"ה ממצרים אלא אף אותנו גאל עמהם" - גאולת מצרים היא ההתחלה וכולל את כל הגאולות (אפילו גם גאולה ד"גאלנו מן הצרות הבאות עלינו כו"), כנ"ל.

ועבור זה נותנים שבח והודאה, "יודו לשמך", "למי שעשה לאבותינו ולנו את כל הנסים האלו הוציאנו מעבדות לחירות מיגון לשמחה כו",

ועוד וגו' עיקר: האופן העיקרי בו יהודי "מקבל" ("נעמט אויף") את הנסים ופועל

(1) תהלים קמ, יד.

שהקב"ה יוסיף עוד יותר נסים - הוא ע"י זה שמוסיף בלימוד התורה וקיום המצוות בהידור, כולל - מצות תפילין (שהוא הרי אות וזכר ליציאת מצרים)² - והוקשה כל התורה כולה לתפילין³ - שעי"ז נפעל "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך"⁴, עד שאוה"ע מעוררים את בני" שהצלתם בעבר ובעתיד (עוד יותר) היא בגלל ש"שם ה' נקרא עליך", וגם - "יודו לשמך".

ובלימוד התורה עצמו - במיוחד בלימוד פנימיות התורה, שעי"ז נפעל "אתי מר" דא מלכא משיחא"⁵, "אראנו נפלאות" בגאולה האמיתית והשלימה.

ונוסף על עבודת עצמו, צריך גם להשפיע על עוד יהודים, ע"י הפצת התורה והיהדות והפצת המעיינות חוצה, כולל ובמיוחד - אצל יהודים אלו שיוצאים עתה (ביציאת "מצרים") מהמדינה ההיא.

ב. ויהי רצון שהקב"ה יעזור לכל יהודי שיהי' לו את ה"עינים לראות ו(במילא) אזנים לשמוע" ו"לב לדעת"⁶ - לראות את "המסות הגדולות אשר ראו עיניך האותות והמופתים הגדולים ההם"⁷, את הנסים הגלויים שקורים בכל יום,

ובפרט שאוחזים כבר לאחר "ארבעים שנה"⁸ שנמצאים במדבר העמים (דגלות), במצב של "ארבעים שנה) אקוט בדור"⁹, ואוחזים כבר ב"יבואו אל מנוחתו"¹⁰, בארץ הקודש וירושלים¹¹, עד "שלם", שלימות המנוחה - בגאולה האמיתית והשלימה,

ובמילא מובן, שבני" מוכנים כבר לכך, ויש להם כבר את ה"לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע" [כמו שהי' בשנת הארבעים לאחר יציאת מצרים, שכימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות].

ואפילו אם ישנו עוד יהודי שצריך להסביר לו עד שיראה את הנסים (כיון שהוא עדיין לא הבחין ושם לב ("פאנאנדער-געקליבן")) - הרי זה בא באופן הכי קל, בדרכי נועם ובדרכי שלום ובשמחה ובטוב לבב, מספיק שיעוררוהו על כך פעם אחת.

ויה"ר שלא יצטרכו לדבר ולספר אחד לשני על הנסים, כיון שכל אחד יראה ורואה זאת בגלוי, מראה באצבעו ואומר זה¹², ומכיר ומודה לה' על הנסים,

עד שהוא לא מתבייש לצאת בריקוד בגלל הנסים גלויים!

כיון שהוא לא משלה את עצמו שאין מה לרקוד ולהרעיש ("שטורעמען") על הנסים שהקב"ה מראה, אלא אדרבא: הוא בא לידי הכרת האמת לאמתו, (א) שהקב"ה מראה נסים גלויים, (ו-ב) שצריך להיות על כך בשמחה גדולה.

(קטעים משיחת כ"ו ניסן ה'תנש"א, בעת ה"יחידות" - מוגה, תרגום מאידית)

(2) ס"פ בא. (8) ולהעיר שכבר עברו ארבעים שנה מעת

(3) קידושין לה, א. (9) תהלים צה, י. (10) שם, יא.

(4) תבוא כח, י. ברכות ו, סע"א. (11) פרשי'י שם.

(5) אגה"ק הידועה דהבעש"ט - נדפסה בכתר שם טוב בתחלתו. ובכ"מ. (12) ראה תענית בסופה. שמו"ר ספכ"ג. פרשי'י

(6) תבוא כט, ג. (7) שם, ב.

(12) ראה תענית בסופה. שמו"ר ספכ"ג. פרשי'י בשלח טו, ב.